עין משפט נר מצוה

נ א מיי' פ"ו מהלכות סוכה הלכה טו סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרלז סעיף א:

נא ב מיי' פ"ה מהלכות סוכה הלכה כה סמג עשין שם טוש"ע א"ח סי' תרלז סעיף ג:

נב ג מיי' פ"ה מהלכות ת"ת הלכה ז:

נג ד מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה ל סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שיג סעיף א:

רבינו חננאל

אין יוצאין מסוכה לסוכה כו'. וחכמים אומרים, יוצאין מסוכה לסוכה [ועושין סוכה] בחולו של מועד. ועוד אמרו חכמים אע"פ שאמרו אין אדם יוצא בלולבו של חבירו, אבל יוצא הוא בסוכתו של חבירו. שנאמר כל האזרח בישראל וגו'. מלמד שכל ישראל ראויין לישב בסוכה אחת. והאי דכתיב תעשה לך, למעוטי גזולה אבל שאולה כשרה היא. ת"ר מעשה בר' אליעזר ששבת בסוכת [ר'] יוחנן בן אלעאי, הגיעה חמה בשפת הסוכה, אמר לו מהו לפרוש עליה סדין. אמר לו אין שבט מישראל שלא העמיד שופטים כו'. הגיעה חמה במרגלות ר' אליעזר, עמד ר' יוחנן ופרס עליה סדין. הפשיל ר' אליעזר טליתו ויצא. ואסיקנא שבת היתה, שלא היה ר' אליעזר יוצא מביתו ברגל. ולמה לא השיבו, מפני שלא אמר דבר שלא שמע מרבו מעולם. ואמאי לא פשט ליה מדידיה, דתנן פקק החלון ר' אליעזר אומר בזמן שתלוי וקשור פוקקין בו.

מהו דתימא כיון דנפלה אחריתי היא. יש ספרים שכתוב כאן קמ"ל כיון [נ](דבדידי') קעביד איהי היא משמע לפי שבונה אותה באותן עצים: **כל** האזרח בישראל ישבו בסוכות. משמע סוכה אחת לכל ישראל שישבו בה זה אחר זה ואי אפשר שתהא של כולם דלא מטי שוה פרוטה לכל אחד אלא על ידי שאלה כך פירש בקונט' ועל חנם דחק דכיון דכתב לך למעוטי דשותפין משמע כדמוכח בראשית הגז (חולין דף קלו.) גבי תרומה וחלה ופאה וטובא דקא חשיב התם ואפי' אתרוג נמי דכתיב ביה לכם לשון רבים אמרינן ביש נוחלין (ב"ב דף קלז:) האחין שקנו אתרוג בתפיסת הבית ונוטלו אחד מהם ויוצא בו אם יכול לאכלו כגון דאיכא אתרוג כיוצא בו לכל חד וחד יצא ואם לאו לא יצא דלכם משמע שיהא כולו שלו ולא מקצתו ולא דמי לגגיכם ועריסותיכם ותרומותיכם דפרק ראשית הגז (חולין דף קלו.) דשל שותפין בכלל והא דכתיב לכם לשון רבים משום דאיבעי ליה למיכתב ולקחתם לשון רבים דדרשינן פרק לולב וערבה (לקמן דף מג.) שתהא לקיחה לכל אחד ואחד [ס](ומרבינן) סוכה אחת לכל ישראל שמע מינה דלא דרשי לך למעוטי שאולה ומוקמי ליה למעוטי גזולה ומיהו קשה הא גבי ציצית מרבינן דשותפין מדכתיב בגדיהם וממעטינן שאולה מדכתיב כסותך בפ' ראשית הגז (חולין דף קלו.) וא"כ הכא נמי נידרוש הכי ולפירוש הקונטרס ניחא דעל כרחך יוצאין בשאולה מדמרבינן סוכה אחת לכל ישראל ותימה דלר' אליעזר דבעי סוכה שלכם אין שנים יוצאין בסוכה א' לעולם ויהא צריך לכל בני הבית סוכה לכל אחד וא' ושמא הוה מרבי מדכתיב תשבו כעין תדורו [ע](שותפין) שיכולים לישב יחד בסוכה אחת ומה שנהגו כל הקהל לקנות אתרוג בשותפות לצאת בו דעתן להקנות כל א' חלקו לחבירו בשעה שהוא מברך על מנת להחזיר דבשביל שנשתתף בו לא גרע ממתנה על מנת להחזיר דשמה מתנה:

פקק החלון. פירשנו לעיל בפרק קמא (דף טו:) גבי שכחו ולא הביאו ספר תורה:

כל

אין יוצאין מסוכה לסוכה [א]ואין עושין סוכה בחולו של מועד וחכמים אומרים [א]יוצאין מסוכה לסוכה ועושין סוכה בחולו של מועד ושוין שאם נפלה שחוזר ובונה בחולו של מועד מ"ט דר' אליעזר אמר קרא [1]חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים עשה [ב]סוכה הראויה לשבעה ורבנן הכי קאמר רחמנא עשה סוכה בחג ושוין שאם נפלה שחוזר ובונה אותה בחולו של מועד פשיטא מהו דתימא האי אחריתי היא ואינה לשבעה קמ"ל תניא ר' אליעזר אומר כשם שאין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חבירו דכתיב [2]ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים [ג]משלכם כך אין [ב]אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו דכתיב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים משלך [ד]וחכמים אומרים אע"פ שאמרו אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון בלולבו של חבירו אבל יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו דכתיב [3]כל האזרח בישראל ישבו בסוכות מלמד שכל ישראל ראוים לישב בסוכה אחת ורבנן האי לך מאי דרשי ביה מיבעי ליה למעוטי גזולה [ה]אבל שאולה כתיב כל האזרח ור' אליעזר האי כל האזרח מאי עביד ליה מיבעי ליה לגר שנתגייר בינתים וקטן שנתגדל בינתים ורבנן כיון שאמרו עושין סוכה בחולו של מועד לא אצטריך קרא ת"ר מעשה בר' אלעאי שהלך להקביל פני ר' אליעזר רבו בלוד ברגל אמר לו אלעאי אינך משובתי הרגל שהיה ר' אליעזר אומר משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל דכתיב [4]ושמחת אתה [ו]וביתך איני והאמר ר' יצחק [ג]מניין [ז]שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל שנא' [5]מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת מכלל דבחדש ושבת מיחייב איניש לאקבולי אפי רביה לא קשיא הא דאזיל ואתי ביומיה הא דאזיל ולא אתי ביומיה ת"ר [ח]מעשה בר' אליעזר ששבת בגליל העליון בסוכתו של יוחנן ברבי אלעאי בקיסרי ואמרי לה בקיסריון והגיע חמה לסוכה אמר לו מהו שאפרוש עליה סדין אמר לו אין לך כל שבט ושבט מישראל שלא העמיד ממנו שופט הגיע חמה לחצי הסוכה אמר לו מהו שאפרוש עליה סדין אמר לו אין לך כל שבט ושבט מישראל שלא יצאו ממנו נביאים שבט יהודה ובנימין העמידו מלכים על פי נביאים הגיע חמה למרגלותיו של ר' אליעזר נטל יוחנן סדין ופירש עליה הפשיל ר' אליעזר טליתו לאחוריו ויצא [ט]לא מפני שהפליגו בדברים אלא מפני [י]שלא אמר דבר שלא [כ]שמע מפי רבו לעולם היכי עביד הכי והאמר ר' אליעזר אין יוצאין מסוכה לסוכה רגל אחר הואי והאמר ר' אליעזר משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל שבת הואי ותיפשוט ליה מדידיה דתנן [ל]פקק החלון ר' אליעזר אומר בזמן שקשור ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו [ד]וחכמים אומרים בין כך ובין כך פוקקין

התם

אין יוצאין מסוכה לסוכה. לאכול בזו ולישן בזו או היום בזו ומחר בזו: **ואין עושין סוכה בחולו של מועד.** מי שלא ישב בסוכה י"ט הראשון: **עשה סוכה לשם חג של שבעת הימים.** שמעת מינה דאין עושין סוכה בחולו של מועד דאינה לשבעה ושמעינן מינה דאין יוצאין מסוכה לסוכה דאם כן לאו סוכה לשבעה היא: **פשיטא.** דהא סוכת שבעה היא: **מהו דתימא האי אחריתי היא ואינה לשבעה קמ"ל.** הואיל וישב בה בי"ט וזו להשלים היא סוכת שבעה קרינא ביה שתשלומין לראשונה היא: **לכם משלכם.** להוציא את הגזול ואת השאול: **כל האזרח ישבו בסכת כתיב.** דמשמע סוכה אחת לכל ישראל שישבו בה זה אחר זה ואי אפשר שיהא לכולן דלא מטי שוה פרוטה לכל חד אלא ע"י שאלה: **בינתיים.** בחולו של מועד: **וקטן שנתגדל.** נמלאו לו ב' שערות במועד ואתא האי כל לרבויי שעושה סוכה בחולו של מועד מה שאין כן במחויב קודם לכן כדאמר ר' אליעזר לעיל: **ורבנן כיון דאמרי עושין סוכה בחולו של מועד.** ואפי' מי שמחויב קודם לכן ולא עשה תו לא איצטריך האי לרבויי דכ"ש הוא: **ברגל.** י"ט ראשון והלך אצלו מערב י"ט: **אינך משובתי הרגל.** הואיל ולא עמדת בביתך אצל אשתך: **משבח אני את העצלנין.** אע"פ שלא בשביל הרגל מתעכבים שהרי כל ימות השנה אינן יוצאין מחמת עצלות אעפ"כ משבחן אני: **מדוע את הולכת וגו'.** בעלה של שונמית אמר לה כשאמרה לו אלכה וארוצה עד איש האלהים ואשובה: **הא דאזיל ואתי ביומיה.** ומשמח שמחת החג עם אשתו חייב להקביל פני רבו כגון עיר שבתוך התחום או על ידי עירוב: **ששבת בסוכתו של יוחנן כו'.** לקמיה פריך הא אמר ר' אליעזר משבח אני את העצלנין: **מהו שאפרוש עליה סדין.** לצל שלא תשזפך השמש מי אסור משום מוסיף על אהל עראי בשבת או לא: **אין לך כל שבט כו'.** השיאו לדבר אחר כדאמרי' לקמן (דף כח.) שלא אמר דבר אחד שלא שמע מפי רבו: **שלא העמיד שופט.** מושיע את ישראל. אותן שהיו משמת יהושע ועד שמואל שמשח שאול למלך יהושע מאפרים אהוד מבנימין גדעון ממנשה הרי מבני רחל שמשון מדן ברק מקדש מנפתלי הרי מבני בלהה אבצן זה בועז מיהודה עלי מלוי תולע מיששכר אלון הזבולני מזבולן אלו מפורשים אבל עתניאל ויפתח ושמגר ויאיר ועבדון לא ידעתי שמות שבטיהן ומראובן ושמעון גד ואשר לא מצאתי מפורש: **הגיע חמה.** מתפשטת ומתקרבת אצלם: **מלכים על פי נביאים.** שאול ודוד ע"פ שמואל: **ויצא.** שלא [מ]רצה להתיר את הדבר: **לא מפני שהפליגו בדברים.** מה שהשיאו לדבר אחר לא הפליגו הימנו ולדחותו שלא ללמדו תורה נתכוון אלא שלא אמר דבר כו': **אין יוצאין מסוכה לסוכה כו'.** והילך הנית שבת שבתוך הרגל את סוכתו שהיתה בלוד שהיה דר בלוד כדתניא (סנהדרין ד' לב:) אחר ר' אליעזר ללוד: **רגל אחר היה.** כגון עצרת והיו יושבין בסוכה משום אויר: **ותפשוט ליה מדידיה.** שלא תפרוס עליה סדין דאסור להוסיף על אהל עראי: **שקשור ותלוי.** שם כל שעה: **פוקקין בו.** כיון דמתוקן ועומד לכך אין זה לא בונה ולא מוסיף: **ואם לאו אין פוקקין בו.** דמוסיף הוא על סתימת אהל:

התם

מסורת הש"ס

א) [לעיל ט.], ב) [לעיל כג.], ג) [לקמן כט: ל. לה. מא: פסחים לח.], ד) [לקמן לח.], ה) [לעיל ט.], ו) [עיין תוס' פסחים קט. ד"ה שנאמר ושמחת], ז) ר"ה טז:, ח) [תוספ' פ"ב ה"ה ע"ש], ט) [יומא סו:], י) [לקמן כח.], כ) ברכות כז: וסוף מס' כלה ועי' מג"א סי' קטו, ל) שבת קכה: קלו: עירובין מד., מ) שלא יאמרו התיר את הדבר כ"ה בס"א, נ) [צ"ל דבדידיה], ס) [צ"ל ומדמרבינן עי' מהרש"ם ורש"ל], ע) רש"ל מ"ז ועי' רש"א.

תורה אור השלם

1. חג הסכת תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך: דברים טז יג
2. ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל ושמחתם לפני יי' אלהיכם שבעת ימים: ויקרא כג מ
3. בסכת תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסכת: ויקרא כג מב
4. ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר ובכל אשר תשאלך נפשך ואכלת שם לפני יי' אלהיך ושמחת אתה וביתך: דברים יד כו
5. ויאמר מדוע את הלכת אליו היום לא חדש ולא שבת ותאמר שלום: מלכים ב ד כג

מוסף רש"י

ואין עושין סוכה בחולו של מועד. אם לא עשאה מתחילה (לעיל ט.). **ולקחתם לכם וכו' משלכם.** לכם משלכם משמע (לקמן מא:). **לא מפני שהפליגו בדברים.** שהפרישו לדברים אחרים כאדם המתכוין לדחות כשאינו יודע להשיב, אלא יודע היה אבל לא אמר דבר שלא שמע מרבו (יומא סו:). **פקק החלון.** כגון ארובת הגג (שבת קלו:). **בזמן שקשור ותלוי.** שאינו נגרר בארץ, שכשהוא קשור בו אינו מגיע לארץ (שם קכה:). **ואם לאו אין פוקקין בו.** דמחזי כמוסיף על הבנין (שם) דדמי לבונה, שמוסיף על סתימת הבית, ואע"פ שארעי הוא שהרי יחזור ויפתחנו (עירובין מד.).